

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/nazwy-do-zmiany/40059,ul-Szumca-Jana.html>
29.03.2026, 05:46

ul. Szumca Jana

*W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa ul. Jana Szumca **powinna zostać zmieniona** jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).*

Jan Szumiec pseud. „Granik” (1916-1944) - działacz komunistyczny, członek władz PPR i GL w Krakowie.

Urodził się w Płaszowie pod Krakowem. Początkowo działał w tzw. Czerwonym Harcerstwie. W 1934 r., w wieku lat 18, wstąpił do Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej (KZMP) – organizacji młodzieżowej Komunistycznej Partii Polski, podporządkowanej stalinowskiemu strukturom Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu) z siedzibą w Moskwie. W tym czasie KPP prowadziła konspiracyjną działalność antypaństwową na rzecz Związku Sowieckiego i ruchu komunistycznego. Żądała oderwania od Polski zarówno ziem wschodnich, jak i Pomorza oraz Górnego Śląska. Na pozostałym terytorium kraju zamierzała tworzyć polską republikę sowiecką. W uchwałach VI Zjazdu KPP z 1932 roku partia oświadczała: „Imperializm Polski ustanowił swe panowanie na Górnym Śląsku na mocy imperialistycznego traktatu wersalskiego, przez zdławienie walki rewolucyjnej proletariatu górnośląskiego, przez oszustwo plebiscytowe, przez rozpętanie nacjonalistycznej antyniemieckiej nagonki [...]. KPP walczy o prawo każdego narodu ujarzmionego przez imperializm polski do całkowitego samookreślenia, aż do oderwania się od państwa polskiego [...]. KPP mobilizuje masy pracujące na Górnym Śląsku, jak również na Pomorzu [Gdańskim] do walki z uciskiem narodowym ludności niemieckiej pod hasłem praw do samookreślenia aż do oderwania od Polski [...]. W stosunku do Górnego Śląska i Pomorskiego Korytarza proletariat polski przekreślił orzeczenia imperialistycznych traktatów i zapewni ludności tych ziem prawo samookreślenia aż do oderwania od Polski. W stosunku do Gdańska KPP zwalcza narzucone mu jarzmo Polski i Ligi Narodów, zwalcza aneksjonistyczną politykę imperializmu polskiego i uznaje prawo ludności gdańskiej, siłą oderwanej od Niemiec, do ponownego złączenia się z Niemcami”. Sowieckie władze Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu) zdecydowały o przeorganizowaniu haseł programowych dopiero w roku 1935. Wtedy również w KPP rozpoczęto promocję haseł „jednolitofrontowych”, ale już w 1938 roku KPP została przez Komintern rozwiązana.

Szumiec był jednym z aktywistów konspiracji komunistycznej w Krakowie. Współtworzył wyposażone w pałki grupy służące do ochrony demonstracji i pochodów oraz udziału w bójkach z przeciwnikami politycznymi. Był kilkakrotnie na aresztowany m.in. za kolportaż antypaństwowych druków komunistycznych. Jednocześnie w dalszym ciągu działał także w

oficjalnych strukturach Czerwonego Harcerstwa. Było to zgodne z zasadami działania KPP, opartego także o przenikanie do organizacji jawnie działających, w celu ich faktycznego przejmowania. W roku 1937 Szumiec zakładał komórki Czerwonego Harcerstwa w Jugowicach. Obozy wakacyjne wykorzystywał do szerzenia wśród młodych ludzi ideologii komunistycznej.

W latach 1936–1937 zgodnie z sowieckimi wytycznymi dla ruchu komunistycznego werbował ludzi do udziału wojnie domowej w Hiszpanii.

Po wybuchu II wojny światowej należał do grupy nieformalnych przywódców komunistycznych działaczy młodzieżowych, którzy utrzymywali kontakty z innymi ośrodkami konspiracji komunistycznej w Krakowie i w Warszawie. Mimo tragicznych doświadczeń polskiego społeczeństwa we wschodniej Polsce pod okupacją sowiecką nadal rozpowszechniali sowieckie i komunistyczne materiały propagandowe. Po ataku Niemiec na ZSRS środowisko to utworzyło krakowską komórkę tzw. Związku Walki Wyzwoleńczej, który zajmował się m.in. kolportażem sowieckich i komunistycznych materiałów propagandowych.

Po tym jak w początkach 1942 roku do Krakowa dotarli emisariusze sowieckiej grupy dywersyjnej, przerzuconej z Moskwy do kraju, z poleceniem Stalina w sprawie odbudowy partii komunistycznej pod nazwą Polskiej Partii Robotniczej (PPR), Szumiec ze swoich ludzi stworzył odrębną „dzielnicę młodzieżową” w strukturach partii. PPR była budowana jako jedno z narzędzi polityki ZSRR wobec Polski. Szumiec był członkiem ogniw kierowniczych PPR w Krakowie: członkiem trójki kierowniczej pepeerowskiej tzw. „dzielnicy Zachód” (lewobrzeżny Kraków), następnie członkiem trójki kierowniczej Okręgu PPR w Krakowie, a następnie członkiem Obwodowego Komitetu PPR w Krakowie. We współpracy z sowieckim dywersantem, przerzuconym do Krakowa Leonidem Czetyrką, Szumiec współtworzył także grupy tzw. Gwardii Ludowej – zbrojnej bojówki PPR. W ramach tych działań założyli w Jugowicach grupę GL do wykonywania zadań dywersyjnych. Szumiec został z czasem dowódcą obwodu komunistycznej GL w Krakowie.

6 stycznia 1944 r. Szumiec został aresztowany przez Niemców. Rozstrzelano go w Płaszowie wiosną 1944 r.

Nazwa ulicy J. Szumca została nadana w latach 60. XX wieku. Wiele ofiar niemieckiego terroru w latach komunizmu nie mogło liczyć na żadne formy upamiętnienia. Powodem wyróżnienia postaci J. Szumca była jego działalność w konspiracji komunistycznej. Wybrano go na patrona jako organizatorów komórek PPR i realizatora założeń ideologicznych komunizmu.

Przyjęcie nazw ulic Józefa Marcika i Jana Szumca zostało potraktowane jako forma uczczenia 25. rocznicy odbudowy na ziemiach polskich partii komunistycznej – Polskiej Partii Robotniczej. Wnioski w tej sprawie pojawiły się najpierw w roku 1965 a następnie w 1966 – na kilka miesięcy przed styczniem 1967 roku, kiedy miała nastąpić kulminacja

obchodów rocznicowych. Po tym jak Wydział Prawny Prezydium Rady Narodowej w Podgórzu nie zaakceptował wniosku o przemianowanie już istniejących ulic, do I sekretarza Komitetu Dzielnicowego PZPR Kraków-Podgórze z interwencją w tej sprawie zwrócił się 18 stycznia 1967 r. I Sekretarz Komitetu Zakładowego PZPR w komendzie Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej mjr Józef Kozdra. Pisał wprost, iż „w związku z XXV rocznicą powstania Polskiej Partii Robotniczej powinnością naszą, a nawet i obowiązkiem jest oddać hołd poległym organizatorom idei i założeń programowych tej Partii, która zapoczątkowała nowe dzieje narodu polskiego. [...] Mamy nadzieję, że w związku z XXV rocznicą powstania Polskiej Partii Robotniczej towarzysz przewodniczący spowoduje pozytywne załatwienie tej sprawy, która od prawie dwu lat pozostaje niezłatwiona”. Na koniec podkreślono: „prosimy Towarzysza I-go Sekretarza o pomoc w sprawie, która ma ścisły związek z XXV rocznicą powstania Polskiej Partii Robotniczej”.

(MKKr)